

Ανάλογα με τον σκοπό και την επικοινωνιακή κατάσταση, ο πομπός επιλέγει διαφορετικό είδος σύνταξης.

A. Επιλογή ενεργητικής σύνταξης

Πρόθεση πομπού

Εξήγηση

1

Να δώσει έμφαση στο υποκείμενο της ενέργειας, δηλαδή στο πρόσωπο ή το πράγμα που ενεργεί, ώστε να αναδείξει τον ρόλο του σε μια ενέργεια.

Για παράδειγμα, στην πρόταση «Η τεχνολογία βελτίωσε σημαντικά τις συνθήκες της ζωής μας» ο συντάκτης της θεώρησε σημαντικό να τονιστεί το υποκείμενο «**τεχνολογία**», ώστε να τονιστεί ο ρόλος της και να μην «κρυφτεί» πίσω από την «ουδέτερη» παθητική σύνταξη.

2

Να καταστήσει τον λόγο του απλό, ζωντανό, προφορικό και κατανοητό και, επομένως, επικοινωνιακά πιο αποτελεσματικό.

Η ενεργητική σύνταξη είναι πιο απλή, κατανοητή (επειδή το υποκείμενο της πρότασης ταυτίζεται με το λογικό υποκείμενο της ενέργειας).

Βρίσκεται, άλλωστε, πιο κοντά στον προφορικό λόγο. Γι' αυτό, τα νοήματα που αποδίδονται με αυτό το είδος σύνταξης είναι πιο εύληπτα.

Β. Επιλογή παθητικής σύνταξης

Πρόθεση πομπού

Εξήγηση

1

Να δώσει έμφαση στην ενέργεια του υποκειμένου, δηλαδή στην πράξη, στο γεγονός (και να υποβαθμίσει, έτσι, τον ρόλο του υποκειμένου της ενέργειας).

Στην περίπτωση αυτή το υποκείμενο: δεν είναι γνωστό (π.χ. «δολοφονήθηκε ηλικιωμένη στο κέντρο της Αθήνας») ή εννοείται εύκολα («Συνελήφθησαν τρεις ύποπτοι για βομβιστική ενέργεια») ή αποκρύπτεται σκόπιμα, από συμφέρον, ευγένεια, διακριτικότητα κ.λπ. («Διατυπώθηκαν απαράδεκτες απόψεις μέσα σε αυτή την αίθουσα»).

2

Να κάνει τον λόγο του πιο απρόσωπο, επίσημο και σύνθετο μεταφέροντας το βάρος από το συγκεκριμένο (πρόσωπο - πράγμα) στο αφηρημένο (πράξη - κατάσταση).

Η παθητική σύνταξη ανταποκρίνεται σε επικοινωνιακές περιστάσεις «επίσημες» (π.χ. σε υπηρεσιακά κείμενα της δημόσιας διοίκησης) ή «απρόσωπες» (π.χ. Δελτία ειδήσεων των ΜΜΕ) ή απαιτητικές όσον αφορά τις γλωσσικές δεξιότητες (π.χ. επιστημονικός και δοκιμιακός λόγος).

Επισημάνσεις για τη μετατροπή της σύνταξης

Κατά τη μετατροπή πρέπει να προσέχουμε ορισμένα σημεία:

1

Μεταφέρουμε το ρήμα στον **ίδιο χρόνο**.

Η τεχνολογία **επηρέαζε** τον πολιτισμό →
Ο πολιτισμός **επηρεαζόταν** (και όχι επηρεάζεται ή επηρεάστηκε) από την τεχνολογία.

2

Κατά τη μετατροπή, οι **προσδιορισμοί** πρέπει να συμφωνούν με τη (διαφορετική πιθανόν) πτώση των προσδιοριζόμενων όρων στο άλλο είδος σύνταξης.

Μια τέτοια προσέγγιση της έννοιας αποκαλύπτει τον ρόλο της Παιδείας, δηλαδή **την ευθύνη της** για τη διάπλαση της προσωπικότητας του νέου. →

Ο ρόλος της Παιδείας, δηλαδή **η ευθύνη** της για τη διάπλαση της προσωπικότητας του νέου, αποκαλύπτεται από μια τέτοια προσέγγιση της έννοιας.

3

Σε **αναφορική πρόταση** η οποία εισάγεται με το «**που**», το αντικαθιστούμε με την αντίστοιχη αναφορική αντωνυμία «**οποίος, -α, -ο**» στην κατάλληλη πτώση.

Να διασφαλίσουμε τις συνθήκες **που** (= οι οποίες) θα ενισχύσουν την οικονομία. →
Να διασφαλιστούν οι συνθήκες **από τις οποίες** θα ενισχυθεί η οικονομία.

4

Το ποιητικό αίτιο μπορεί να αντικαθίσταται από γενική υποκειμενική.

Η **μάχη του ανθρώπου** δεν θα χαθεί ενόσω θα υπάρχει η καταφυγή του Λόγου, το βιβλίο. →
Ο άνθρωπος δεν θα χάσει τη **μάχη** ενόσω θα υπάρχει η καταφυγή του Λόγου, το βιβλίο.

5

Τα αποθετικά ρήματα αντικαθίστανται στην παθητική σύνταξη από περίφραση.

Ο άνθρωπος **εκμεταλλεύεται** τη φύση →
Η φύση **γίνεται αντικείμενο εκμετάλλευσης** του ανθρώπου / από τον άνθρωπο.